

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 318/2011-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. K., K., vo veci namietaného nesúladu § 63 ods. 1 písm. g) a § 179a zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 50 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. K. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 7. júla 2011 doručené podanie Ing. J. K. (ďalej len „sťažovateľ“) označené ako „*Vec: Nesúlad ust. §§ 63, ods. 1) písm. g) 179a) Zákona č. 233/2005 Exekučného poriadku s čl. 50 Ústavy SR*“, ktoré je následne uvedené slovným spojením: „*Týmto podávam sťažnosť na zákonodarcu pre nesúlad ustanovenia §§ 63, ods. 1) písm. g) a 179a Zákona č. 233/1995 Exekučného poriadku s čl. 50 Ústavy SR.*“ Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k názoru, že

úmyslom sťažovateľa bolo v danej veci podať sťažnosť podľa § 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd rešpektoval vôľu sťažovateľa a jeho podanie posudzoval ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti smerujúcej proti Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) okrem iného uviedol:

«Novelou citovaného Zákona bola do Exekučného poriadku pridaná ďalšia možnosť vykonania exekúcie podľa § 179a. Zákon sa podrobne venuje úprave všetkých ustanovení § 179, ale nijako neupresňuje ust. § 179a. Príkaz na zadržanie vodičského preukazu (ďalej len „VP“) ale sám o sebe nerieši vymoženie pohľadávky, práve naopak, obmedzí povinného, ktorý si prácu alebo podnikanie nemôže nájsť bez VP, čím sa len oddiali ako vyplatenie dlžného výživného, tak aj jeho opätovné pravidelné vyplácanie zo strany povinného. Zákon tu nemyslí na prípady, keď skutočne kvôli zmene pomerov na strane povinného tento nemôže platiť výživné vo výške stanovenej súdom. Dochádza tým k situácii, že aj pri včasnom a odôvodnenom podaní návrhu povinného na úpravu výživného a pri súčasnom zdĺhavom rozhodovaní prvostupňového súdu, nemôže povinný v podstate nič robiť. Pritom podľa ust. § 62 ods. (3) Zákona o rodine je minimálna vyživovacia povinnosť bez ohľadu na príjem a majetkové pomery povinného stanovená vo výške 30 % zo sumy životného minima nezaopatreného nepľnoletého dieťaťa alebo nezaopatreného dieťaťa. Exekútor príkazom na zadržanie nedosiahne ten účinok, aký by dosiahol pri výkone exekúcie podľa ust. § 63 ods. 1) písm. a) až f). Zadržanie VP, resp. vydanie príkazu na jeho zadržanie sa síce formálne nazýva spôsob vykonania exekúcie, v skutočnosti je to trestajúci prostriedok, ktorého cieľom je prinútiť povinnú osobu, aby si v budúcnosti dobrovoľne plnila svoju vyživovaciu povinnosť. Základným rozporom napadnutého ustanovenia teda je, že zadržanie VP exekútorom nie je spôsobom vykonania exekúcie, ale trestom. Podľa trestného zákona č. 300/2005 trestom je ujma na osobnej slobode, majetkových alebo iných právach odsúdeného, ktorú môže páchatelovi v prípade dokázania viny uložiť len súd.

Zákon umožňuje uloženie trestu napr. aj zadržaním VP na konkrétny čas. Rovnako v prípade sankcie v podobe odobratia VP na základe Zákona č. 372/1990 o priestupkoch. Podstatou týchto trestov však je, na rozdiel od napadnutého ustanovenia Exekučného poriadku, ohraničenosť doby, po ktorú odsúdený alebo osoba, ktorá bola uznaná ako vinná

zo spáchania priestupku, nemôže riadiť motorové vozidlo. Postup exekútora je preto nezákonný, pretože exekútor nemá ľudí trestať, ale má vymáhať pohľadávky. Len príkazom na zadržanie VP povinného nedôjde automaticky k žiadnemu plneniu zo strany povinného. Trestným činom podľa ust. § 207 trestného zákona je zanedbanie povinnej výživy. Trestný čin podľa tohto ustanovenia spácha ten, kto si aj z nedbanlivosti počas dvoch rokov minimálne tri krát neplní zákonnú vyživovaciu povinnosť vyživovať alebo zaopatrovat' iného. Ak si povinný neplní z dôvodu zmeny pomerov na jeho strane vyživovaciu povinnosť vo výške, v akej ju v minulosti stanovil súd, a súčasne nedošlo z jeho strany k neplneniu povinnosti, to ešte samo o sebe neznamená, že sa dopustil trestného činu. Trestným činom by bolo, keby si, hoci pravidelne, povinný neplnil svoju vyživovaciu povinnosť aspoň v rozsahu, ktorý definuje § 63 ods. (2) Zákona o rodine, čiže v rozsahu minimálne 30 % zo životného minima dieťaťa podľa osobitného predpisu. Už zo samotného výrazu „zákonnú povinnosť“ vyplýva, že až pri splnení podmienok podľa § 207 a/alebo súčasne aj vyživovaním vo výške nižšej, než hovorí zákon, sa povinný dopúšťa trestného činu a nielen preto, že si túto vyživovaciu povinnosť neplní vo výške stanovenej súdom. Súd pri stanovení výšky výživného vychádza hlavne z príjmových a majetkových pomerov a schopností a možností povinného, ako aj z odôvodnených potrieb dieťaťa. Napriek preukázanej zmene pomerov na strane povinného, ako aj v dôsledku konania, ktoré v tak dôležitej veci súd rieši takmer tri roky, exekútor vychádza z rozsudku, ktorý síce právne platí, ale v skutočnosti už nedochádza k plneniu si vyživovacej povinnosti v tejto výške práve kvôli zmene pomerov na strane povinného rodiča. Podľa Ústavy SR platí prezumpcia neviny až do právoplatného rozhodnutia súdu alebo príslušného orgánu. Exekútor je týmto ustanovením postavený do pozície sudcu, resp. senátu súdu a čo je najhoršie, odobratie VP je tým pádom časovo neohraničené, resp. je ohraničené na neurčito až do právoplatného rozhodnutia súdu o zmene výšky výživného, čo môže trvať roky. Teoreticky môže exekútor v zmysle napadnutých ustanovení exekučného poriadku vydať príkaz na zadržanie VP aj pri dlhu na výživnom vo výške 1 €! Aj pri trestnom čine, za ktorý je páchatel' odsúdený, spravidla vznikne aj nejaká majetková alebo nemajetková ujma a trest sa odvíja od výšky takto spáchanej škody. Škoda sa spravidla udáva v násobkoch minimálnej mzdy. Podľa čl. 50 Ústavy SR len súd rozhoduje o vine a treste za trestné činy. Povinný napriek tomu, že sa nedopustil trestného činu, je aj tak prostredníctvom exekútora potrestaný, ako keby ho

spáchal. V právnom štáte, za ktorý sa SR považuje, však len súd môže rozhodnúť o tom, či bol spáchaný trestný čin a uložiť páchatelovi trest. Je to v príkrom rozpore s ústavou SR.»

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil, že „Ustanovenie § 63 ods. 1) písm. g) a § 179a Zákona č. 233/1995 – Exekučného poriadku je v rozpore s článkom 50 ods. (1) Ústavy Slovenskej republiky, a preto prikazujem Národnej rade SR, aby novelou Zákona tento nesúlad odstránila a vyškrtla § 63 ods. 1) písm. g) a § 179a zo znenia zákona alebo aby bol § 179a upravený a doplnený v nasledovnom znení: § 179a Exekútor môže vydať príkaz na zadržanie vodičského preukazu tomu, kto nesplní výživné v jeho minimálnom rozsahu podľa osobitného predpisu, alebo až potom, čo bude povinný právoplatne odsúdený za trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Trestného zákona.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 49 zákona o ústavnom súde sťažnosť môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

„Sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy sa možno brániť len proti porušeniam základných práv individuálnymi, a nie normatívnymi právnymi aktmi. Preto nemožno v konaní o sťažnosti vysloviť, že k porušeniu základného práva došlo priamo ustanovením normatívneho právneho aktu, ale iba jeho konkrétnou aplikáciou“ (m. m. III. ÚS 18/02).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta nesúladsť § 63 ods. 1 písm. g) a § 179a Exekučného poriadku s čl. 50 ods. 1 ústavy, pričom jeho sťažnosť smeruje proti národnej rade. Sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy v spojení s § 49 zákona o ústavnom súde však môže sťažovateľ napadnúť len taký zásah do svojich základných práv a slobôd, ktorý vyplýva z konkrétneho právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, to znamená z individuálneho právneho aktu.

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že podľa jeho doterajšej judikatúry vzťahujúcej sa na konania o podnete podľa znenia ústavy (čl. 130 ods. 3) platného a účinného do nadobudnutia účinnosti novelizácie ústavy vykonanej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.“) ústavný súd pri posudzovaní otázky zjavnej neopodstatnenosti podnetu zisťoval, či

prekážkou jeho prijatia na ďalšie konanie nie je ústavná a zákonná úprava jednotlivých typov konaní pred ústavným súdom (m. m. I. ÚS 23/99 až I. ÚS 29/99), pričom zdôrazňoval, že každé z týchto konaní pred ústavným súdom sa vyznačuje tým, že ho možno začať iba ako samostatné konanie a iba na návrh oprávnených subjektov. Žiadne z týchto konaní preto nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedenej ústavnej a zákonnej úpravy ústavný súd za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom (vrátane podnetov fyzických a právnických osôb) považuje len tie, o ktorých možno konať a aj rozhodnúť v niektorom z ústavou ustanovených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní.

V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd v konaní o podnete vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 96/93 uviedol: „Konanie o podnete právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv podľa čl. 130 ods. 3 ústavy, nemožno uskutočniť a vysloviť v ňom porušenie ústavného práva, ak tomuto konaniu musí predchádzať iné konanie pred ústavným súdom a predkladateľ podnetu nemá ústavné právo iniciovať začatie takého konania.

V prípade, že ustanovenia zákona môžu porušovať práva jednotlivca garantované mu ústavou, ústavnými zákonmi či medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, nápravu možno dosiahnuť vyslovením nesúlady jednotlivých ustanovení právnych predpisov alebo celých právnych predpisov s ústavou, ústavnými zákonmi i uvedenými medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. O súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi i kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami a o súlade ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov s ústavou, ústavnými zákonmi, kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami a so zákonmi rozhoduje ústavný súd podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a b) ústavy.

Zmenu ustanovení zákona teda nemožno dosiahnuť inštitútom sťažnosti podľa čl. 127 ústavy v spojení s ustanoveniami šiesteho oddielu druhej hlavy zákona o ústavnom súde (konanie o sťažnostiach).

Judikatúru, ktorá sa stabilizovala v konaniach o podnetoch, ústavný súd konštantne uplatňuje aj v období po nadobudnutí účinnosti novelizácie ústavy vykonanej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. v konaniach o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (napr. I. ÚS 96/93, I. ÚS 106/93, IV. ÚS 54/08), pričom zdôrazňuje, že účel konania o súlade právnych predpisov nemožno dosiahnuť v inom type konania (napr. III. ÚS 18/02, III. ÚS 244/04, IV. ÚS 54/08).

Prijatie zákona národnou radou, resp. jeho novelizáciu, nemožno kvalifikovať ako rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah orgánu verejnej moci do základných práv a slobôd fyzickej osoby alebo právnickej osoby tak, ako to požaduje dikcia čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah musí spĺňať atribúty individuálneho aktu aplikácie práva alebo iného individuálneho zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 54/08). Ústavný súd preto ani na základe argumentácie sťažovateľa obsiahnutej v jeho podaní nevidí dôvod na odklonenie sa od svojej stabilizovanej judikatúry, pretože tomu bráni koncepcia platnej ústavnej a zákonnej úpravy jeho kompetencií.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

*Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti vychádza pri výkone svojej jurisdikcie dôsledne z ústavného princípu vyjadreného v citovanom čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto môže uplatňovať štátnu moc iba v zákonom a ústavnom rámci, čo sa považuje v podmienkach právneho štátu za *conditio sine qua non* pre akúkoľvek legitímnu činnosť jeho orgánov. Za tohto stavu sa ústavný súd nemohol zaoberať meritórnymi argumentmi sťažovateľa obsiahnutými v jeho sťažnosti, hoci nevylučuje, že by za určitých okolností mohli mať ústavnoprávnu relevanciu (IV. ÚS 306/08).*

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní podania konštatoval, že podanie sťažovateľa, ktorým sa v rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy domáha rozhodnutia, ktoré je ústavný súd oprávnený vydať len v konaní o súlade právnych

predpisov podľa čl. 125 ústavy, nemožno vzhľadom na uvedené dôvody prijať na ďalšie konanie, a preto ho v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd považoval za vhodné dodať, že fyzické osoby, ako aj právnické osoby môžu mať vo viacerých prípadoch odôvodnený záujem na podaní návrhu na začatie konanie o súlade právnych predpisov osobitne v prípadoch, ak ide o zákon, prípadne iný právny predpis, ktorý zasahuje do ich základných práv a slobôd. Subjektom oprávneným na podanie návrhu na vyslovenie nesúladu právneho predpisu s ústavou podľa čl. 125 ústavy je podľa § 37 ods. 1 v spojení s § 18 ods. 1 písm. a) až f) zákona o ústavnom súde najmenej pätina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, prezident Slovenskej republiky, vláda Slovenskej republiky, súd, v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou, generálny prokurátor Slovenskej republiky alebo verejný ochranca práv (ak ich ďalšie uplatňovanie namietaných právnych predpisov môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom). Tento výpočet je taxatívny a neumožňuje žiaden rozširujúci výklad.

Nedostatok aktívnej procesnej legitímácie fyzickej osoby na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov možno za takejto situácie v praxi preklenúť iniciovaním podania takéhoto návrhu u subjektov, ktoré sú oprávnené ho podať. Z hľadiska ústavného postavenia a funkcií orgánov prokuratúry a verejného ochrancu práv do úvahy prichádza najmä podanie podnetu podľa § 31 a nasl. zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, v ktorom môžu fyzické osoby, ako aj právnické osoby iniciovať u generálneho prokurátora Slovenskej republiky podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, alebo podanie podnetu verejnému ochrancovi práv podľa § 13 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov, ktorý je tiež s účinnosťou od 1. apríla 2006 oprávnený podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné

práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy [čl. 130 ods. 1 písm. f) ústavy].

Ústavný súd napokon poznamenáva, že ak by posudzoval návrh sťažovateľa len z hľadiska petitu navrhovaného rozhodnutia, ktorý by podľa svojho obsahu mohol byť aj návrhom na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a b) ústavy, musel by tento návrh podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť ako návrh podaný zjavne neoprávnenou osobou. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohoto uznesenia.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa, najmä o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2011